

ITÄMEREN puolustaja

Kesällä 1997 sinilevä nousi Suomenlahdella pintaan paksuksi matoksi. – Olin poikani kanssa veneilemässä. Sanoin, että tilanne rauhoittuu, kun pääsemme ulapalle. Mutta myös siellä oli paksu leväkerros. Silloin aloin tosissani kiinnostua siitä, mitä Itämeressä oikein tapahtuu, Juha Nurminen sanoo.

Annica
1936

Teksti Janne Ora / Kuvat Jani Laukkanen

Helsingin Länsi-Pasilassa sijaitsevan Huolintatalon aula kiteyttää merenkulkuneuvos Juha Nurminen elämästä, taustoista, harrastuksista ja kiinnostuksen kohteista paljon. Aulan yhdessä nurkkauksessa komeilee valtaisa maapallo. Seinillä on maalauksia entisaikojen kauppurjelaivoista.

Isossa akvaariossa ui sateenkaarenkirjavia, trooppisia kaloja.

Vitriineissä olevista purjelaivamalleista yksi esittää kuunarilaiva Uljasta, viimeistä Raumalla rakennettua puista purjelaivaa. Laivan rakennutti vuonna 1891 puukauppias **Johan Nurminen**, Juha Nurminen isoisän isä, vuonna 1886 perustetun Nurminen perheyhtiön perustaja.

Meri ja merenkulku ovat aina olleet läsnä Juha Nurminen elämässä. Kuvausmiljöitä hakiessamme hän johdattaa Demokraatin jutuntekijät John Nurminen Säätiön tilaan, joka kiihdyttää jokaisen laivaintoilijan pulssia, syyttää väkevän kaipuun merille ja kaukasiin maihin.

Astumme höyrylaiva S/S Inkeri Nurminen kapteeninsaloniin, joka on säätiön laajan merianttiin kokoelman helmi.

– Olen pikkupoikana ottanut tuossa päiväunet samaan aikaan, kun kapteeni tarjosi isälle totin, Nurminen naurahtaa ja osoittaa kohti punaisella samettikan-kaalla verhoiltua salongin penkkiä.

Jo Nurminen varhaisimmissa muistoissa purjehtiminen ja merenkulku näkyvät monin tavoin. Juha Nurmisella oli vastasyntyneenä vauvana nimikkohinaaja vuonna 1946 Raumalla.

Vähän myöhemmin, pikkupoikana, Nurminen rakenteli omaa purjevenettä, ja murrosikäisenä hän purjehti isänsä, merenkulkuneuvos **Matti Nurminen** kanssa useita viikkoja saaristomerellä ja myöhemmin Kreikan saaristossa 1960-luvun alussa.

JUHA NURMINEN

◆ merenkulkuneuvos, John Nurminen Säätiön hallituksen puheenjohtaja

◆ yrittäjä neljännessä sukupolvessa, työskenteli toimitusjohtajana ja monissa muissa tehtävissä perheyrittys John Nurminen Oy:ssä

◆ koulutukseltaan kauppatieteiden maisteri, sotilasarvoltaan reservin komentajakapteeni merivoimista

◆ Tiedonjulkistamisen valtionpalkinto elämäntyöstä 2008

◆ perheeseen kuuluvat vaimo ja kaksi lasta sekä edellisestä avioliitosta kolme aikuista lasta

◆ päätoimittaja useissa kansainvälisesti menestyneissä tietokirjoissa, muun muassa teoksissa *Mare Balticum - 2000 vuotta Itämeren historiaa* (1995), *Ultima Thule - Pohjoiset löytöretket* (2001), *Meritie - Navigoinnin historia* (2007) ja *Maailma piirtyy kartalle - Tuhat vuotta maailmankartan kulttuurihistoriaa* (2015)

– Se oli niitä samoja aikoja kuin myös **Göran Schildt** oli tehnyt kuuluisia purjehdusmatkojaan Kreikan saaristossa. Saimme häneltä monta hyvää matkaneuvoa neitseellisille vesille, Juha Nurminen muistelee.

JUHA NURMINEN edustaa neljättä sukupolvea perheyrittys John Nurminen Oy:ssä. Yrittäjän työvuosinaan 1969–2008 hän työskenteli perheyrittöksessä monissa tehtävissä. Siirtomaatavara-, puutavara- sekä laivatarvikekauppana aloittanut yhtiö laajeni sittemmin varustamoliiketoimintaan sekä myöhemmin matkatoimistotoimintaan.

Alan rakennemuutoksessa yhtiö siirtyi 1960-luvulla kokonaan pois varustamoliiketoiminnasta ja viimeinen alus myytiin vuonna 1967. Tämä jälkeen yritys keskittyi kansainväliseen huolintaan ja kuljettamiseen.

– Oma työmaailmani on ollut multimodaalia huolintaa, jossa kaikki kansainvälisen huolinnan ja kuljetusten eri muodot ovat olleet läsnä niin maissa, merellä kuin ilmassa, maailman kaikissa kolkissa.

Nurminen yrittäjävuosiin ajoittui myös itsenäisen Suomen yksi isoimpia rakennemuutoksia, joka koetteli satojatuhausia suomalaisia – niin yrittäjiä kuin palkansaajia.

– 1990-luvun alun lama iski huolinta-alan hyvin lujaa ja valtaosa suomalaista huolintaliikkeistä teki konkurssin. Se oli monen vuoden mutapaini.

Laman aikaan Juha Nurmiselle heräsi ajatus säätiön perustamisesta. Se keskittyisi pelastamaan Itämerta – sen luonto- ja kulttuuriperintöä.

Tähän tarkoitukseen hän perusti John Nurminen Säätiön vuonna 1992, säätiö siis juhlii 30 toimintavuottaan ensi vuonna 2022. Juha Nurminen toimii yhä säätiön hallituksen puheenjohtajana.

– Alkuun säätiön toiminta-ajatuksena oli lähinnä merikulttuurin vaaliminen ja tallentaminen.

Yksi keskeinen osa säätiön työtä on julkaisutoiminta. Merenkulkua ja kartografian historiaa, navigointia, troopp-

pisten merien biologiaa ja syvänmerensukellusta, merikarttoja ja saaristolaiskulttuuria käsitteleviä julkaisuja on kymmeniä, joista moni on saanut kansainvälistä tunnustusta.

Säätiö hallinnoi myös kattavaa merianttiin- ja taidekokoelmaa, johon kuuluu muun muassa 1400-luvun maailmankarttoja ja 1700-luvun merikortteja Itämerestä.

KESÄLLÄ 1997 sinilevä nousi Suomenlahdella pintaan poikkeuksellisen paksuksi matoksi. Ilmiö nostatti otsikoita ja puhutti ihmisiä.

– Olin tuona kesänä poikani kanssa veneilemässä. Sinilevää oli Suomenlahdella todella paljon. Yritin rauhoitella poikaa ja itseäni ja sanoin, että kyllä tilanne tästä rauhoittuu, kun pääsemme ulapalle. Osoittautui kuitenkin, että myös ulapalla oli paksu ja haiseva leväkerros, Nurminen sanoo.

– Silloin aloin tosissani kiinnostua siitä, mitä Itämeressä oikein tapahtuu ja voiko asialle tehdä mitään.

John Nurminen Säätiö on kahdenkymmenen viime vuoden aikana käynnistänyt noin neljäkymmentä Itämeren tilaa parantavaa hanketta. Niistä kolmisenkymmentä on jo saatettu päätökseen.

Hankkeiden avulla Itämeren ravinnekuormaa – fosforia ja typpeä – on tutkimusten mukaan onnistuttu vähentämään merkittävästi.

Ensimmäinen Puhdas Itämeri -hanke oli Pietarissa vuosina 2004–2011 tehty Pietarin jätevesien fosforinpoiston tehostaminen. Pietarin kaupungin jätevesijärjestelmän nykyaikaistaminen ja Laukaanjoella eli Venäjän Lugalla sijaitsevan lannoitetehtaan vuotavien kipsikasojen päästöjen kierrättäminen vähensivät Itämerta rehevöittävän fosforin määrää noin 75 prosenttia.

”**ONNEKSI ONNISTUIMME KIERTÄMÄÄN KORRUPTIIVISET KARIKOT.**”

– Pietarin ja Laukaanjoen toimien lopputulos on mertensuojelun maailmanennätys, josta olemme tosi ylpeitä edelleen.

Pietarin hankkeen alkutaival oli omalla tavallaan mutkikas. Vaikka John Nurminen Säätiö perusti työn tutkimustiedon varaan, riitti Suomessa paremmin tiettäviä epäilijöitä. Myös Venäjällä epäiltiin säätiön motiiveja.

– Ensin tutkimme Suomen ympäristökeskuksen ja erinäisten muiden tutkimuskeskusten kanssa Suomenlahden suurimmat ravinnekuormittajat. Ylivoi-

maisesti suurin yksittäinen saastuttaja oli Pietari, jossa syypäitä olivat kaupungin kolme suurinta puhdistamoa sekä parikymmentä pienempää.

Nurmisen mukaan hankkeen onnistumiseksi piti vakuuttaa kaupungin hallinto ja erityisesti kaupungin puhdistamolaitoksen pääjohtaja hankkeen hyödyistä.

– Veivasimme melkein kaksi vuotta ennen kuin asiassa päästiin kunnolla nytkähtämään eteenpäin. Onneksi onnistuimme kiertämään mahdolliset korruptiiviset karikot, Nurminen sanoo hänelle tunnusomaiselta vaikuttavalta rauhallisella puhetyylillä.

Pietarin päättäjien myötämielisyyteen vaikutti myös suomalaisten tarjoaman puhdistusjärjestelmän kustannustehokkuus.

JOHN NURMISEN Säätiön ympäristötyö keskittyy yhä pitkälti Itämeren rehevöitymisen ratkaisemiseen. Erityisen ajankohtainen vaikuttaminen liittyy EU:n vesipuitedirektiiviin. Suomi on näinä päivinä lähettämässä ehdotuksensa vuosien 2023–2027 EU:n maaseutuohjelmaksi.

Nurminen toteaa, että Itämeren tilan parantamiseksi tulee vaikuttaa maatalouden fosforipäästöihin tehokkaasti, mutta samalla ilmastopäästöjä lisäämättä. Maatalouden osuus on melkein 70 prosenttia kaikesta Suomen aiheuttamasta ihmisperäisestä fosforikuormasta Itämereen. Esimerkiksi Saaristomeren huono tila ei ilman fosforileikkausta parane.

Nurminen painottaa, että maatalouden fosforikuorman vähentämiseksi on kaksi keskeistä keinoa. Lyhyellä aikavälillä peltojen kipsikäsittely on ainoa toimiva ja kustannustehokas ratkaisu. Nurmisen mukaan yli kymmenen vuotta jatkuneet tutkimukset ja peltokokeet ovat sen todistanee.

Esimerkiksi säätiön hankkeessa Vantaanjoella fosforipäästöjä leikattiin 50 prosenttia. Hankkeen avulla joen eroosio väheni ja valumavedet kirkastuivat. Yksi hankkeen tarkoitus oli kirittää val-

tiota laajan mittakaavan toimintaan Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa.

Poliittista väentöä asiasta on käyty ja tullaan yhä käymään. Nurmisen mukaan Suomen maatalouden vuosikymmeniä pönkitetty tukijärjestelmä on vanhanainen eikä vastaa nykyisiä vesien suojelutarpeita.

Nurminen suosii maanparannusaineista kipsiä, sillä se on osoittautunut kaikissa vertailuissa ja tutkimuksissa muita edullisemmaksi ja ympäristöystävällisemmäksi, erityisesti rannikkoalueiden pelloilla.

Toinen, pidemmän aikavälin, keino on vähentää fosforikuormaa vaikuttamalla lantaravinteisiin eli lehmien ja sonnien takapäin tuotoksiin. Eläintuotanto kes-

kittyy Varsinais-Suomeen, Satakuntaan ja Pohjanmaalle. Niillä alueilla lantaravinteita on paljon enemmän kuin kasvien lannoittaminen edellyttää. Ylimääräinen lantafosfori kertyy maaperään ja edelleen vesistöjä rehevöittämään.

Nurmisen mukaan ratkaisu ylijäämäongelmaan on tukea lantafosforin kiertäystä, sillä toisissa maan osissa on ravinnepöyhä peltomaita, jotka hyötyisivät lisälannasta. Lannan prosessointia ja kuljetusta tulee tukea ja näin mahdollistaa lantafosforin käyttö lannoituksessa ravinnepöyhillä maatalousalueilla.

PURJEHTIJA, SUKELTAJA, eränkävijä, karttakeräilijä, tiedonjulkistaja. Juha Nurminen on ihminen, joka tun-

tuu nauttivan eniten saadessaan toimia, tehdä ja vaikuttaa, olipa kyse omasta elämästä tai Itämeren ja maapallon muiden merten puolustamisesta.

Hän tekee lastensa kanssa säännöllisesti sukellus- sekä erä- ja kalastusmatkoja, jotka suuntautuvat trooppisille valtamerivesille, Suomen ja Norjan Lappiin, milloin minnekin.

Luetteloon on lisättävä vielä yksi sana: valokuvaaja. Tropiikin vedenalaisia näkymiä ja luontoa Nurminen on kamerallaan tallentanut jo 1980-luvun alusta alkaen. Sukellus- ja kuvausmatkat ovat suuntautuneet muun muassa Punaisellemerelle, Karibian saaristoon, Sulawesin saarelle Indonesiassa sekä Malediivien saaristoon Intian valtameressä.

”

TÄMÄ KAIKKI ON NYKYISELLÄ MENOLLA TUHOUTUMASSA, KATOAMASSA.

Nurmisen häikäisevien sukellusretkien kuvallinen ja kokemuksellinen anti on taltioitu muun muassa John Nurmisen Säätiön kustantamaan *Meren lumo – elämää pinnan alla* -teokseen, jonka Nurminen on tehnyt yhdessä kirjan tekstit kirjoittaneen tietokirjailija **Niko Ket-tusen** kanssa.

Haastattelun loppuksi Nurminen esittelee kirjan kuvia ja niiden taustoja. Kirjan kuvissa ja teksteissä näyttäytyvät trooppisten merten ällistyttävä lajikirjo, biologinen monimuotoisuus ja evoluution vaikutus: syvyyksien symbioottiset kumppanuuskuviot, mestarilliset naamiotujat ja sähkönopeat iskijät.

Nurminen kantaa huolta siitä, että maapallon ja meidän kaikkien tulevaisuuden kannalta elintärkeä vedenalainen maailma uhkaa peruuttamattomasti tuhoutua ilmastonmuutoksen ja valtameren lämpenemisen ja happamoitumisen myötä.

Nurminen kirjoittaa *Meren lumo* esipuheessa näin:

Maaailman valtameret kattavat yli 70% maapallon pinta-alasta. Ne vaikuttavat suunnattoman paljon luontoon, ihmisiin, ilmastoon ja kaikkeen elolliseen elämään. Meressä elävät levät tuottavat noin puolet maapallon hapestasta.

– Tämä kaikki on nykyisellä menolla tuhoutumassa, katoamassa, Nurminen sanoo ja osoittaa ottamissaan kuvissa avautuvaa salaperäistä, ihmeellistä ja värikästä maailmaa.

– Se on se karmeimman juttu, Nurminen pudistaa päätään. **D**

3

TÄRKEINTÄ

Mitkä kolme asiaa jokainen meistä voi tehdä parantaakseen Itämeren tilaa?

1 Voimme syödä Itämeren kalaa, koska samalla poistamme merestä fosforia ja parannamme myös rannikoiden elinkeinoa.

2 En ole vegaani, mutta itse vähennän lihansyöntiä. Pitkän päälle meidän kaikkien on pakko oppia siihen. Maapallo menee kerta kaikkiaan rikki, jos nykyinen jatkuu. Kahdeksankymmentä prosenttia peltoalastamme tuottaa viljaa nautakarjalle ja sioille. Kaikkien peltojen ravinteet ruokkivat haitallisesti merta.

3 Voimme olla roskaamatta merta ja saaristoa ja samalla muutenkin mieltä, miten käyttäydymme luonnossa. Kannattaa tukea organisaatioita, jotka tekevät työtä Itämeren hyväksi. Kun haluamme säilyttää luonnon monimuotoisuuden Itämeressä, ainoa tie on vähentää rehevöitymistä.